

Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinin aşamaları

Çevresel etki değerlendirmesinin aşamaları

Planlanan bir faaliyetin çevresel etkilerinin değerlendirilebilmesi için yapılacak olan çalışmaların belirli özelliklere sahip olması gerekir. Bu özelliklerin temel olarak:

- a. Sistematik*
- b. Objektif*
- c. Disiplinlerarası*

olması gerekir. Çalışmaların sistematik olması koşulu, çevrenin fiziksel, biyolojik, kültürel ve sosyo-ekonomik bileşenlerine muhtemel etkilerin eksiksiz, düzenli ve bilimsel titizlikle belirlenmesini sağlar.

Çevresel etki değerlendirmesinin aşamaları

Çevresel etki değerlendirmeleri, olanaklar ölçüsünde objektif olmalı; çalışmayı gerçekleştiren grubun sübjektif eğilimlerini yansıtmamalıdır. Objektif olma özelliği, en başta yinelenebilirlik öğesini içerir. İki ayrı grup birbirlerinden bağımsız olarak ve aynı bilgi bazından hareketle, birbirine yakın, kıyaslanabilir ve yinelenebilir sonuçlar elde edebilmelidir.

Çalışmanın disiplinler arası bir grupla gerçekleştirilmesi gereği ise konunun çok yönlü ve çok boyutlu oluşu nedeniyledir; disiplinlerarası bir çalışma, değerlendirmenin eksiksiz olarak yapılmasını sağlar.

Planlanan bir faaliyetin çevresel etkilerinin değerlendirilmesi çeşitli aşamalardan oluşur.

Çevresel etki değerlendirmesinin aşamaları

Bu aşamalar değişik uygulayıcılar tarafından farklı biçimlerde formüle edilmekle beraber, genelde bir mantıksal dizi oluştururlar. Aslında bu aşamalar yol gösterici nitelikte olup, aralarındaki sınırları çok katı bir biçimde kabul etmemek gerekir. Söz konusu aşamalar genelde ardışık olarak gerçekleşmekle birlikte, çalışmanın herhangi bir noktasında geriye dönerek bir önceki adımdaki değerlendirmeleri yeniden gözden geçirme gereği ortaya çıkabilir.

Bir ÇED çalışması aşağıdaki adımlardan oluşur:

ÇED Sürecinin Aşamaları

1. Hazırlık çalışmaları ve problemin tanımı

2. Eleme

3. Kapsam ve etkilerin belirlenmesi

4. Çevrenin mevcut durumunun belirlenmesi

5. Çevresel etkilerin niceliksel kestirimi ve değerlendirilmesi

6. Gerekli çevre koruma önlemlerinin belirlenmesi

7. Proje alternatiflerinin değerlendirilmesi ve önerilerin hazırlanması

8. Çevresel etki değerlendirme raporunun hazırlanması

9. Karar verme süreci

10. Proje sonrası izleme ve değerlendirme

ÇED ÇALIŞMASININ AŞAMALARI

1. Hazırlık çalışmaları ve problemin tanımı

2. Eleme

3. Kapsam ve etkilerin belirlenmesi

4. Çevrenin mevcut durumunun belirlenmesi

5. Çevresel etkilerin niceliksel kestirimi ve değerlendirilmesi

6. Gerekli çevre koruma önlemlerinin belirlenmesi

7. Proje alternatiflerinin değerlendirilmesi ve önerilerin hazırlanması

8. Çevresel etki değerlendirme raporunun hazırlanması

9. Karar verme süreci

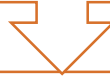
10. Proje sonrası izleme ve değerlendirme

1. Hazırlık alışmaları ve problemin tanımı

Bir evresel etki değerlendirme raporu, çoklu disiplinli ve uzman bir grubun yoğun çalışması sonucunda ortaya çıkar. Bu nedenle çalışmalar başlangıçta çok iyi planlanmalıdır. Yapılacak hazırlık çalışmaları ana hatlarıyla aşağıdaki unsurlardan oluşur:

1. Hazırlık alışmaları ve problemin tanımı

Karar merciinin veya mercilerinin belirlenmesi

Proje koordinatörünün seçimi

Çalışma planının yapılması

Planlanan faaliyetin ve seçeneklerin tanımlanması

Konuya ilişkin yasal ve teknik düzenlemelerin belirlenmesi

1. Hazırlık alışmaları ve problemin tanımı

Karar merciinin veya mercilerinin belirlenmesi

Proje koordinatörünün seçimi

Çalışma planının yapılması

Planlanan faaliyetin ve seçeneklerin tanımlanması

Konuya ilişkin yasal ve teknik düzenlemelerin belirlenmesi

1. Hazırlık alışmaları ve problemin tanımı

Karar merciinin veya mercilerinin belirlenmesi

Proje koordinatörünün seçimi

Çalışma planının yapılması

Planlanan faaliyetin ve seçeneklerin tanımlanması

Konuya ilişkin yasal ve teknik düzenlemelerin belirlenmesi

Hazırlık alışmaları ve Projenin Tanımlanması

Hazırlık alışmaları kapsamında proje koordinatörünün tayininden sonra atılması gereken adım;

Çalışma planının yapılması,

Çalışma grubunun belirlenmesi

Grup içinde iş bölümüdür.

1. Hazırlık alışmaları ve problemin tanımı

Karar merciinin veya mercilerinin belirlenmesi

Proje koordinatörünün seçimi

Çalışma planının yapılması

Planlanan faaliyetin ve seçeneklerin tanımlanması

Konuya ilişkin yasal ve teknik düzenlemelerin belirlenmesi

Hazırlık alışmaları ve problemin tanımı

Hazırlık aşamasında gerçekleştirilmesi gereken unsurlardan bir diğeri, planlanan faaliyetin ve seçeneklerin tanımlanmasıdır.

Çeşitli projeler çevreye farklı etkiler yapar. Bu nedenle bir ÇED çalışmasının hazırlanmasında ve yapılmasında planlanan faaliyetin ve seçeneklerin neler olduğu, ayrıntılı ve yanlış anlamalara imkan vermeyecek kesinlikte ortaya konulmalıdır.

ÖRNEK: Planlanan faaliyetin iki farklı formülasyonu:

Planlanan faaliyetin ve seçeneklerin tanımlanması

Bir kente temin edilen içme suyu miktarının arttırılması

Bir içme suyu barajı ve su arıtma tesisi kurulması

1. Hazırlık alışmaları ve problemin tanımı

Karar merciinin veya mercilerinin belirlenmesi

Proje koordinatörünün seçimi

Çalışma planının yapılması

Planlanan faaliyetin ve seçeneklerin tanımlanması

Konuya ilişkin yasal ve teknik düzenlemelerin belirlenmesi

Hazırlık alışmaları ve problemin tanımı

Teknik şartname

Norm ve kriterler

Bu faaliyetin çevreye yapacağı etkilere ilişkin yasal düzenleme ve standartların derlenmesi

ÇED Sürecinin Aşamaları

1. Hazırlık çalışmaları ve problemin tanımı

2. Eleme

3. Kapsam ve etkilerin belirlenmesi

4. Çevrenin mevcut durumunun belirlenmesi

5. Çevresel etkilerin niceliksel kestirimi ve değerlendirilmesi

6. Gerekli çevre koruma önlemlerinin belirlenmesi

7. Proje alternatiflerinin değerlendirilmesi ve önerilerin hazırlanması

8. Çevresel etki değerlendirme raporunun hazırlanması

9. Karar verme süreci

10. Proje sonrası izleme ve değerlendirme

Eleme aşaması

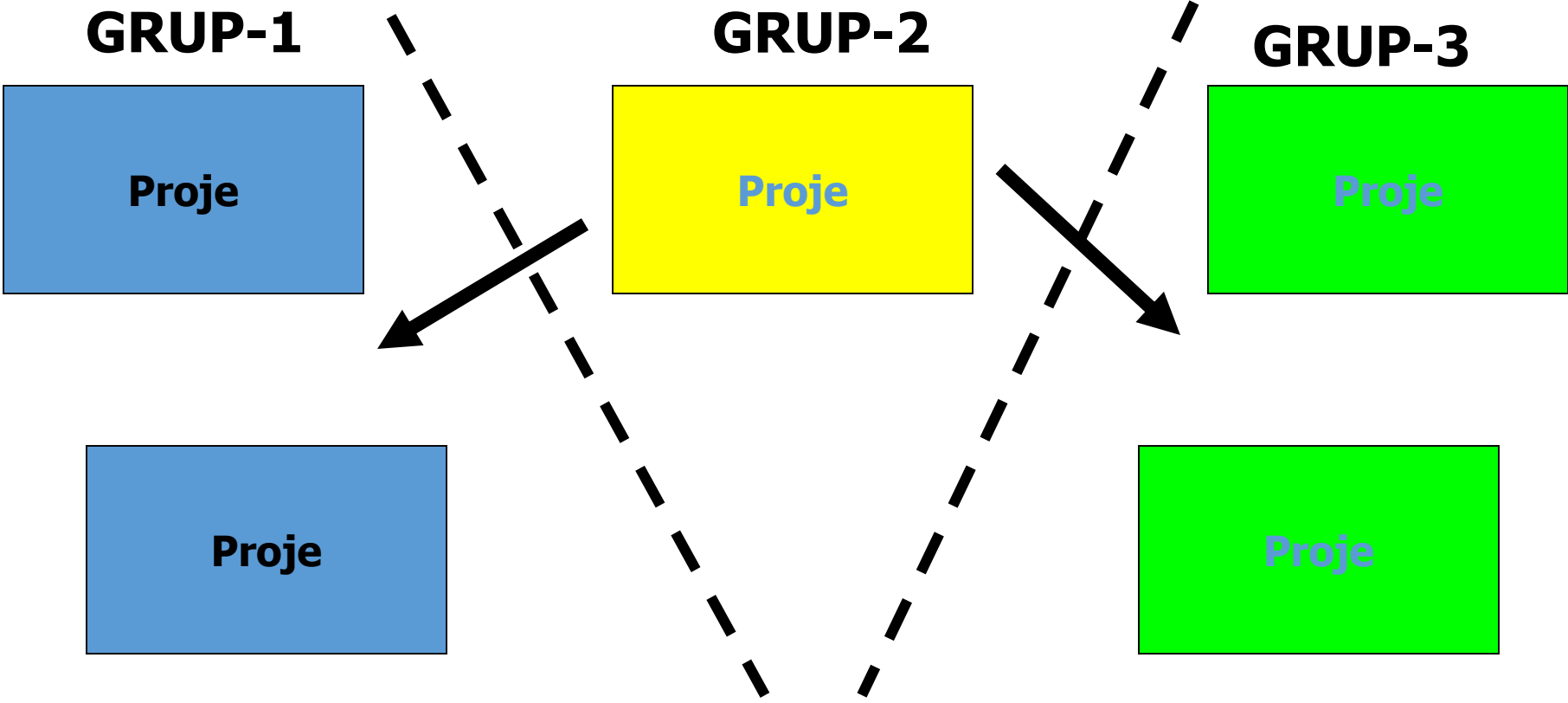
Çevresel etki değerlendirme raporu, daha önce de belirtildiği gibi, disiplinlerarası ve uzman bir grubun yoğun ve geniş kapsamlı bir mesaisi sonucunda ortaya çıkan bir çalışmanın ürünüdür. Bu nedenle her proje ve/veya faaliyet için, ÇED yaklaşımını uygulamadan önce, böyle bir değerlendirmeye gerek olup olmadığı belirlenmeli, eldeki kısıtlı sayıdaki uzman personel, zaman ve finansman en iyi biçimde kullanılmalıdır.

Pek çok ülkede hangi faaliyetler için ÇED uygulanacağı yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak bu amaç için uygulanan kriterler büyük farklılıklar göstermektedir. Örneğin bazı ülkelerde belirli büyüklükleri olan, yatırım bedelleri ve enerji gereksinimleri yüksek projeler için ÇED istenebilmektedir. Ancak kullanılan bu tür kriterler, söz konusu proje ve faaliyetin çevre ile ilişkisini kurmaya genellikle yeterli olmamakta, olayın ekolojik boyutlarını yansıtmamaktadır.

Eleme aşaması

Buna karşılık bazı ülkelerde tümüyle ekolojik kriterler uygulanmakta, yalnızca ekolojik baskıların yoğun ve çevresel tahammül gücünün düşük olduğu bölgelerde ÇED yapılmaktadır. Hangi faaliyet ve projeler için bir ÇED isteneceğine ilişkin kararlar, gerek proje ve faaliyetin gerçekleşeceği çevresel-ekolojik ortam gerekse projenin tipi göz önüne alarak verilmelidir. Bu çerçevenin ülke çapında belirlenmesi ve aksaksız bir biçimde işletilmesi, uzun bir zaman süresine ihtiyaç gösterebilir.

Başlangıç aşamasında eleme prosedüründe karşılaşılabilecek güçlükleri yenmek için her proje ve faaliyet için bir ön değerlendirme (ÖNÇED) yaklaşımı da uygun olabilir. Böylece, bir proje ve faaliyetin ÇED gerektirip gerektirmeyeceği, aşağıdaki şekilde gösterildiği biçimde belirlenebilir. ÖNÇED uygulamalarında proje ve faaliyetlerin gecikmesini önlemek için hızlı, pratik ve kolay yöntemler kullanılmalıdır.

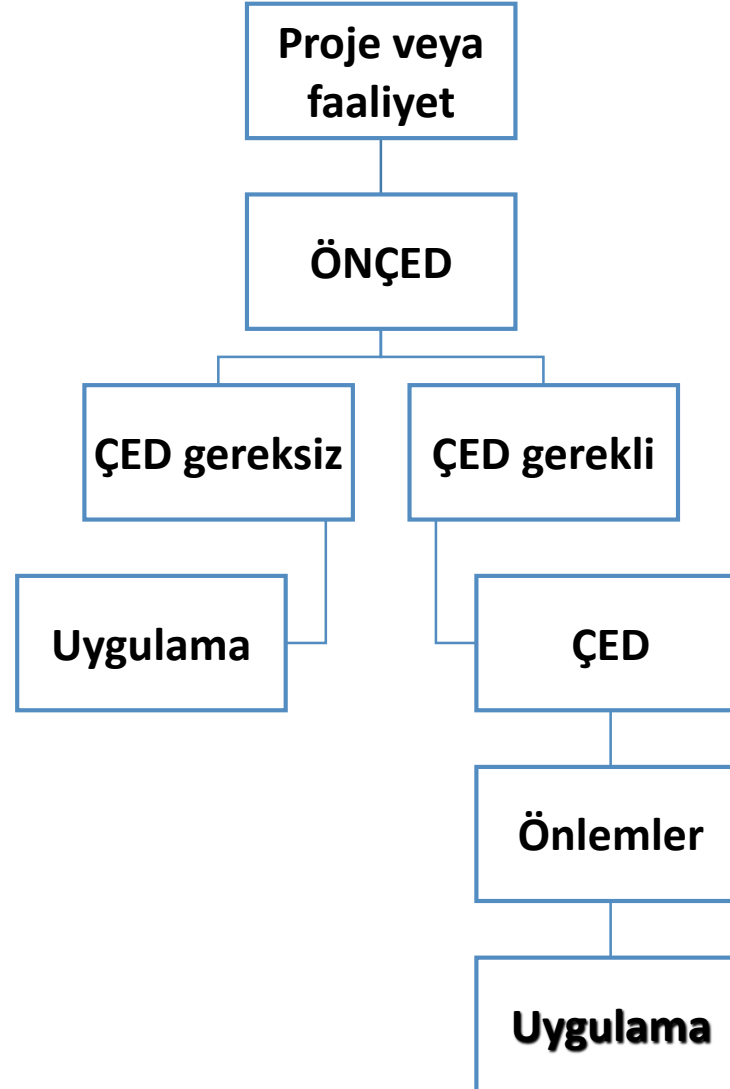

ÇED raporu
hazırlanacak
projeler

?

ÇED raporu
hazırlanmayacak projeler

BİR ÇED ÇALIŞMASINDA ELEME AŞAMALARI

ÇED Sürecinin Aşamaları

1. Hazırlık çalışmaları ve problemin tanımı

2. Eleme

3. Kapsam ve etkilerin belirlenmesi

4. Çevrenin mevcut durumunun belirlenmesi

5. Çevresel etkilerin niceliksel kestirimi ve değerlendirilmesi

6. Gerekli çevre koruma önlemlerinin belirlenmesi

7. Proje alternatiflerinin değerlendirilmesi ve önerilerin hazırlanması

8. Çevresel etki değerlendirme raporunun hazırlanması

9. Karar verme süreci

10. Proje sonrası izleme ve değerlendirme

Kaynakça

BARTH, H-G., BAYRAKTAR, A., KANTARCI, D., KOCASOY, G., MÜZEZZİNOĞLU, A. 1991. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) – Uygulamadan Örnekler. Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, Ankara.

GLASSON,J., THERIVEL,R., CHADWICK, A. 2005. Introduction to Environmental Impact Assessment. Routledge, New York.

ÖZER, A.Ö. 1996. Çevresel Etki Değerlendirmesine Giriş. Ankara.

ÖZER, A.Ö., ARAPKİRLİOĞLU, K., EROL, C. 1996. Plancı Gözüyle Kalkınma, Çevre ve Çevresel Etki Değerlendirmesi. Ankara.

SAYGILI, A. 2007. Çevre Hukuku Açısından Çevresel Etki Değerlendirmesi. Ankara.

ŞENGÜL, M. 2002. Türkiye’de ÇED ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği İçerik Çözümlemesi. Detay Yayıncılık, Ankara.

TÜRKİYE ÇAVRE VAKFI. 1994. ÇED Eğitimi. Ankara.

USLU, O. 1993. Çevresel Etki Değerlendirmesi. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.

YÜCEL, M. 2001. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED). Baki Kitabevi, Adana.